

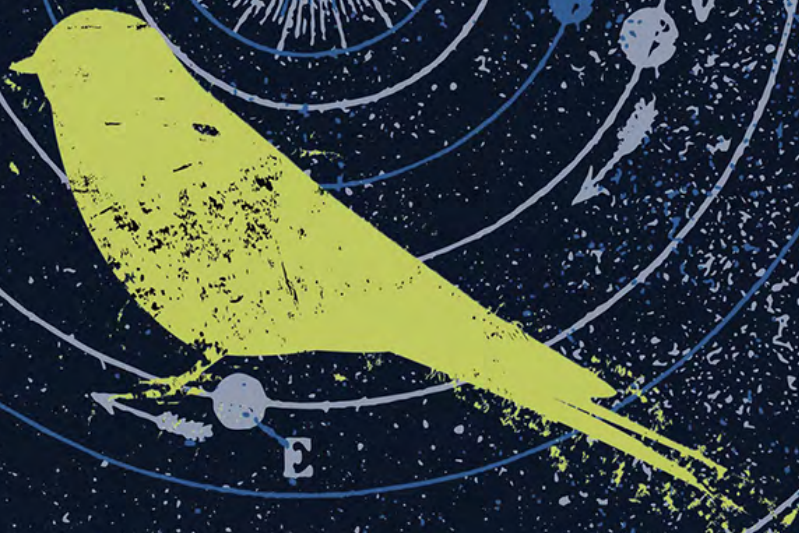
Mary Doria Russellová

VRABČÁK

OCENĚNO

THE
ARTHUR
C. CLARKE
AWARD

KULTOVNÍ SCI-FI

xyz

Vrabčák

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.xyz.cz

www.albatrosmedia.cz

xyz

Mary Doria Russellová

Vrabčák – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

VRABČÁK

Mary Doria Russellová

VRABČÁK

xyz

Copyright © 1996 by Mary Doria Russell
Afterword copyright © 2016 by Mary Doria Russell
Excerpt from *Children of God* by Mary Doria Russell copyright
© 1998 by Mary Doria Russell
Reading group guide copyright © 1997 by Penguin Random House LLC
All rights reserved.
This translation published by arrangement with Villard Books, an imprint
of Random House, a division of Penguin Random House LLC.
Translation © Olga Engelthaler Neumanová, 2023
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-7683-302-9
ISBN e-knihy 978-80-7683-303-6 (I. zveřejnění, 2023) (ePDF)
ISBN e-knihy 978-80-7683-304-3 (I. zveřejnění, 2023) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7683-305-0 (I. zveřejnění, 2023) (mobi)

Pro Mauru E. Kirbyovou a Mary L. Dewingovou

*quarum sine auspicio hic liber
in lucem non esset editas*

Prolog

Při zpětném pohledu se dá říct, že se to dalo čekat. Všechno v dějinách jezuitského řádu vypovídalo o pohotové, efektivní akci, výzkumu a bádání. V období Evropany nazývaném věkem zámořských objevů se jezuitští kněží objevili vždy nanejvýš rok či dva poté, co objevitelé navázali první kontakt s dříve neznámým národem – jezuité bývali předvojem všech průzkumníků.

Organizaci spojených národů leckdy trvalo několik let, než učinila rozhodnutí, k němuž jezuitům stačilo pouhých deset dní. V New Yorku diplomaté vedli dlouhá, náročná jednání, se spoustou ústupků a různých pohledů na problém. Řešilo se, zda a kdy by měly být lidské zdroje vynaloženy na pokus kontaktovat svět, který měl být později známý jako Rakhat, když na Zemi existovalo tolik naléhavějších problémů k řešení. V Římě se neřešilo zda a kdy, ale jak brzy misi uskutečnit a koho na ni vyslat.

Řád se žádné světské vlády neptal na svolení. Jednal podle svých vlastních principů, s využitím vlastních zdrojů a s požehnáním samotného papeže. Mise na Rakhat nebyla tajná, byla ale soukromá a nenápadná. Ten rozdíl je drobný, ovšem když se o pár let později zpráva o misi rozšířila do světa, řád necítil potřebu jej vysvětlovat či obhajovat.

Vědci jezuitského řádu na místo vyrazili zjistit nové skutečnosti, nikoli kázat pravdu Boží. Jejich cílem bylo poznat a milovat ostatní děti

Boha všemohoucího. Jejich motivace byla stejná jako vždy, když jezuité vyrazili na nejzazší hranici světa lidského poznání. Posláním cesty bylo jediné: *ad maiorem Dei gloriam*, pro větší slávu Boží.

Nechtěli nikomu ublížit.

1.

Řím

prosinec 2059

Dne 7. prosince 2059 byl Emilio Sandoz propuštěn z izolace v nemocnici Salvator Mundi. Bylo to uprostřed noci a dodávkou na pečivo ho převezli do jezuitské ubytovny na Borgo Santo Spirito číslo 5, což je ulice jen pár minut chůze od Svatopetrského náměstí ve Vatikánu. Druhý den vystoupil mluvčí jezuitského řádu a, nedbaje výkřiků, otázek a vytí rozčilených novinářů, přečetl krátké prohlášení pro frustrovaný, zuřivý dav, který se shromáždil před ohromnými vraty domu číslo 5.

„Pokud víme, otec Emilio Sandoz je jediným přeživším jezuitské mise na Rakhat. Ještě jednou děkujeme Organizaci spojených národů a dále Kontaktnímu konsorciu a Divizi těžby na planetkách korporace Ohbayashi, že návrat otce Sandoze umožnily. Nemáme žádné informace o osudu dalších členů posádky Kontaktního konsorcia. Modlíme se za ně. Zdravotní stav otce Sandoze je natolik vážný, že neumožňuje jeho vyslechnutí, a očekáváme, že k jeho zotavení dojde v řádu měsíců. Do té doby se jezuitský řád zdržuje dalších komentářů k této misi a k obvinění Kontaktního konsorcia vztahujícího se k postupu a rozhodování otce Sandoze během mise na Rakhat.“

Prostě se snažili si koupit čas.

Samozřejmě byla pravda, že Sandoz byl nemocen. Celé jeho tělo bylo pokryté fialovými květy samovolného podkožního krvácení způsobeného popraskáním drobných cévek, jejichž obsah se mu rozlil pod

kůží. Dásně už mu nekrvácely, uplyne však ještě mnoho času, než bude zase schopen přijímat potravu. A také bylo potřeba udělat něco s jeho rukama.

Kombinace kurdějí, anémie a vyčerpání ho teď nicméně udržovala dvacet hodin denně ve spánku. Když byl při vědomí, ležel schoulený bez hnutí jako embryo a téměř stejně tak bezmocný.

Dveře do jeho pokojíku byly v těch prvních týdnech prakticky neustále otevřené dokořán. Jednoho odpoledne je bratr Edward Behr zavřel, aby otec Sandoz nebyl rušen vytíráním podlahy v chodbě, a to navzdory varování ze strany zaměstnanců nemocnice Salvator Mundi. Sandoz se právě probral a zjistil, že je v pokoji zavřený. Bratr Edward už svoji chybu nikdy nezopakoval.

Představený jezuitského řádu Vincenzo Giuliani přicházel každé ráno muže zkontrolovat. Nevěděl, zda si je Sandoz vědom toho, že ho někdo pozoruje. Když byl otec představený ještě velmi mladý a říkali mu Vince Giuliani, Emilio Sandoz, o rok starší člen řádu, pro něj byl zdrojem obdivu. Sandoz byl zvláštní chlapec a podivný muž. Vincenzo Giuliani založil svoji kariéru na porozumění druhým, tomuto muži ovšem neporozuměl nikdy.

Když si teď nemocného, vyzáblého a téměř němého Emilia prohlížel, bylo Giulianimu jasné, že Sandoz svá tajemství rozhodně v nejbližší době nikomu nevyzradí. To mu nijak nevadilo. Vincenzo Giuliani byl trpělivý muž. Aby se člověku v Římě dařilo, trpělivost byla zcela zásadní – čas se tu měří nikoli na staletí, ale na tisíciletí, a politiku tu trpělivost a dlouhodobá perspektiva přímo definují. Město dokonce síle trpělivosti dalo jméno, totiž *Romanità*. *Romanità* vylučuje emoce, spěch a pochyby. *Romanità* vyčkává, chopí se správného okamžiku, a když takový okamžik nastane, bez skrupulí přistoupí k činu. *Romanità* je založena na skálopevném přesvědčení, že úspěch je nevyhnutelný a vychází z jediného principu, totiž *Cunctando regitur mundus*: Kdo vyčkává, pokoří svět.

Takže po šedesáti letech necítil Vincenzo Giuliani ani stín netrpělivosti, že Emiliu Sandozovi nerozumí, těšil se jen na ten uspokoi-

jující pocit, který bude následovat, až jeho vyčkávání konečně ponese ovoce.

Osobní asistent představeného řádu kontaktoval otce Johna Candottiho na svátek Mláďátek, tři týdny poté, co Emilia převezli do čísla 5. „Sandoz je stabilizovaný a může vás přijmout,“ oznámil Johannes Völker Candottimu. „Ve dvě jste očekáván.“

Ve dvě jste očekáván! opakoval si John podrážděně, když kráčet směrem k Vatikánu z ubytovny, kde mu právě přidělili zatuchlý pokojíček s výhledem na římské hradby, jejichž kameny byly od jediného, zbytečného okna vzdálené sotva pár desítek centimetrů. Candotti od svého příjezdu jednal s Völkerem už několikrát a k Rakušanovi pojal od samého počátku jistou averzi. Vlastně mu na tom, v jaké situaci se ocitl, vadilo úplně všechno.

Zaprvé nechápal, proč ho do té záležitosti vůbec zatahují. John Candotti nebyl ani právník, ani učenec. Úplně mu stačilo zaujmout nějakou skromnější roli v jezuitském příkázání, jež velelo prosadit se buď na akademické, či církevní půdě. Spokojeně se věnoval přípravám vánoční besídky církevní základní školy, kde učil. Tehdy jej však kontaktoval jeho nadřízený a sdělil mu, že na konci týdne odletí do Říma. „Otec představený si přeje, abyste byl k službám Emiliu Sandozovi.“ Nic víc se nedozvěděl. John samozřejmě o Sandozovi slyšel, protože o něm slyšel úplně každý. John ale neměl ponětí, jak by tomu člověku měl či mohl být užitečný. Když chtěl vysvětlení, nedostal od nikoho jasnou odpověď. S podobnými záležitostmi neměl žádné zkušenosti: rafinovanost a náznaky se v Chicagu zrovna nenosily.

A pak tu byl Řím samotný. Při narychlo uspořádaném večírku na rozloučenou byli všichni nadšení. „Řím, Johnny!“ Ta historie, ty nádherne kostely, všechno to umění. I jemu se to líbilo, do háje. Co mohl tušit?

John Candotti se narodil v rovinaté zemi plné přímek a čtverhranných obytných bloků. V Chicagu ho nic nepřipravilo na realitu Říma. Nejhorší bylo, když budovu, k níž se pokoušel dostat, viděl, ale ulice,

po níž se vydal, najednou zatočila na opačnou stranu a dovedla ho na další z krásných náměstíček s novou fontánou a on skončil v další z tisíce slepých uliček, jež nikam nevedly. Další hodinu bloudil frustrovaně v bludišti mezi kopci, zákrutami, těmi krysími uličkami, kde to páchlo kočičí močí a rajskou omáčkou. Nesnášel, když se někde ztratil, a tady byl ztracený neustále. Nenáviděl, když přišel někam pozdě, a tady to bylo na denním pořádku. Prvních pět minut každé konverzace strávil John omluvami za to, že se opozdil, a jeho římské protějšky ho ujišťovaly, že se nic neděje.

Stejně to nenáviděl, tak šel čím dál rychleji, pokoušel se tentokrát dostat do rezidence řádu pro změnu včas a nakonec se za ním táhl hlouček křičících malých dětí, kterým činilo neobyčejné potěšení sledovat toho kostnatého, napůl plešatého chlapíka s velkýmnosem a planďajícím sutanou, jak máchá rukama a kamsi pospíchá.

„Omlouvám se, že jsem vás nechal čekat,“ zopakoval John Candotti svoji omluvu každému, koho potkal cestou do Sandozova pokoje, a nakonec i Sandozovi samotnému, když ho bratr Edward zavedl dovnitř a nechal s tím mužem o samotě. „Ten dav venku je nadále obrovský. To je takhle pořád? Jsem John Candotti. Otec představený mě požádal, abych vám před slyšením pomohl. Rád vás poznávám.“ Bez přemýšlení k němu napřáhl pravici, a když si vzpomněl, zase ji rozpačitě stáhl.

Sandoz zprvu zůstal sedět na své židli u okna. Buď nechtěl, nebo nemohl pohlédnout Candottiho směrem. John přirozeně znal jeho podobu z archivních fotografií, Sandoz byl nicméně mnohem menší, než čekal, a mnohem hubenější. Byl starší, ale ne tak starý, jak by měl. Jak se to počítalo? Sedmnáct let cesty tam, téměř čtyři roky na Rakhatu, sedmnáct let na cestě zpět, a pak ty relativizující dopady cesty téměř rychlostí světla. Sandoz se narodil o rok dříve než otec představený, kterému táhlo na osmdesátku, a přitom lékaři jeho věk odhadovali někde okolo pětačtyřicítky. Podle jeho vzhledu bylo jasné, že měl za sebou tvrdé roky, byť jich nebylo moc.

Ticho panovalo dlouhou dobu. John se pokoušel muži nezírat na ruce a zvažoval, zda nemá prostě odejít. Je příliš brzy, pomyslel si. Völker se musel zbláznit. Pak konečně zaslechl Sandozovu otázku. „¿Inglés?“

„Američan, otče. Angličan je bratr Edward, já jsem Američan.“

„Ne,“ dodal Sandoz po chvíli. „*La lengua*. Jazyk. Anglicky.“

John si zděšeně uvědomil, že ho špatně pochopil. „Ano. Umím trochu španělsky, pokud vám to vyhovuje víc.“

„Mluvili italsky, *creo*. *Antes* – předtím, chci říct. V nemocnici. *Sipaj – si yo...*“ Zarazil se, slzy na krajíčku, ale sebral se a promluvil s rozmyslem. „Pomohlo by mi... kdybych mohl slyšet... jenom jeden jazyk. Alespoň na chvíli. Angličtina je v pořádku.“

„Jistě. Není problém. Budeme mluvit anglicky,“ řekl John viditelně otřesen. Nikdo mu neřekl, že na tom je Sandoz takhle bídňě. „Moje dnešní návštěva bude krátká, otče. Chtěl jsem se jen představit a zjistit, jak se vám daří. S přípravou na slyšení není žádný spěch. Jsem si jistý, že je půjde odložit, dokud vám nebude dostatečně dobře, abyste –“

„Abych co?“ zeptal se Sandoz a poprvé se Candottimu podíval do očí. V obličejí měl hluboké vrásky, orlí nos prozrazoval indické předky, měl široké lícní kosti a působil stoicky. John Candotti si nedokázal představit, že by se tento muž dokázal smát.

Abyste se mohl hájit, chtěl John pokračovat, ale raději si to rozmyslel. „Abyste dokázal vysvětlit, co se odehrálo.“

Ticho v sídle řádu přímo bilo do uší, zejména v blízkosti okna, kterým sem doléhal nekonečný ruch města v okolí. Jakási žena právě řecky hubovala své dítě. Na míle daleko se tu mačkaly hromady turistů a reportérů, překřikovaly běžný řev vatikánských davů i všudypřítomné taxíky. Ve městě probíhaly nekonečné opravy, aby se věčné město nerozpadlo na kousky, dělníci na sebe křičeli a bušily tu stavební stroje.

„Nemám co říct,“ odvrátil se znovu Sandoz. „Chystám se vystoupit z řádu.“

„Otče Sandozi... Otče, nemůžete očekávat, že vás řád nechá jen tak odejít, aniž by se vysvětlilo, co se tam odehrálo. Možná nechcete čelit

tribunálu, ale to není nic v porovnání s tím, čím budete muset projít tam venku, a to do minuty poté, co projdete dveřmi,“ oponoval mu John. „Když budeme znát pravdu, můžeme vám pomoci a třeba vám to nějak usnadníme.“ Nedostalo se mu žádné odpovědi, jen tvář u okna, obrácená k němu z profilu, maličko ztvrdla. „Dobře. Podívejte, vrátím se zase za pár dní. Až vám bude lépe, ano? Mohu vám něco donést? Chcete, abych vaším jménem někoho kontaktoval?“

„Ne.“ Jeho hlas zněl nenuceně. „Děkuji.“

John potlačil povzdchnutí a obrátil se ke dveřím. Zrak mu padl na kresbu ležící na malém, obyčejném psacím stolku. Kresba byla vyhotovena něčím podobným inkoustu na čemsi podobném papíru. Byla to skupina VaRakhatiů. V obličejích se jim zračila ohromná důstojnost i značný půvab. Měli krásné oči s dlouhými řasami na ochranu proti prudkému slunečnímu záření. Bylo zvláštní, jak bylo patrné, že se jednalo o skupinku výjimečně pohledných jedinců, byť nebyl znám jejich ideál krásy. John Candotti zdvihl kresbu, aby si ji blíže prohlédl. V tu chvíli se Sandoz postavil a rychle k němu přikročil.

Sandoz byl oproti Johnu Candottimu poloviční a navíc vážně nemocný, přesto ale rváč z divokých ulic Chicaga rychle ustoupil. Když za zády ucítil stěnu, svoje rozpaky se pokusil zakrýt úsměvem a kresbu položil zpátky na stolek. „Je to krásná rasa, že ano,“ podotkl a pokusil se rozšifrovat emoce muže před sebou. „Ti... na obrázku... jsou asi vaši přátelé?“

Sandoz zacouval o kousek zpět, chvíli si Johna měřil pohledem a zdálo se, že přemýšlí o tom, co muž právě řekl. Světlo měl za zády, takže mu zářily vlasy a v kontrastním světle byl jeho výraz špatně čitelný. Kdyby bylo v pokoji více světla, nebo kdyby ho John Candotti lépe znal, možná by rozpoznal děsivou vážnost, která u Sandoze vždycky předcházela výroku, který byl podle něj buď směšný, nebo zuřivý. Zaváhal a pak se mu podařilo najít přesně to slovo, které hledal.

„Kolegové,“ řekl konečně.

Johannes Völker zavřel na konci pravidelné ranní schůzky s otcem představeným svůj notes, ale nepovstal. Místo toho zůstal sedět a sledoval výraz obličeje Vincenza Giulianiho. Starý muž působil dojmem, že se soustředí na práci, kterou má zrovna po ruce, zaznamenával své vlastní poznámky o událostech daného dne i rozhodnutí, která spolu právě probírali.

Giuliani byl čtyřiatřicátý otec představený a jako manažer byl naprosto výjimečný. Byl to vysoký muž s atraktivní pleší, měl vzpřímenou a na svůj věk velice silnou postavu. Profesí byl historik, přirozeností zase politik. Vincenzo Giuliani dokázal jezuitský řád provést těžkými časy a podařilo se mu napravit něco ze škod, které Sandoz napáchal. Podařilo se mu nasměrovat své muže k hydrologii a islámským studiím, čímž obnovil důvěru v řád. Kdyby v Íránu a Egyptě nepůsobili jezuité, sotva by před posledním útokem obdrželi nějaké varování. Patří mu uznání, pomyslel si Völker, zatímco trpělivě čekal, až si ho Giuliani všimne.

Otec představený si povzdechl a nakonec ke svému asistentovi vzhlédl. Byl to nevzhledný chlapík mezi třicítkou a čtyřicítkou, se sklonem k nadváze a s pískovými vlasy přilepenými k lebce. Völker vyzařoval, že ještě neskončili, opíral se v židli a přes tloustnoucí pas měl překřížené ruce. „Tak dobře, ven s tím. Řekni, co potřebuješ,“ přikázal mu Giuliani podrážděně.

„Sandoz.“

„A co s ním?“

„Přesně tak. Co s ním?“

Giuliani se vrátil ke svým poznámkám.

„Lidé už na něj skoro zapomněli,“ řekl Völker. „Možná by bývalo bylo pro všechny lepší, kdyby Sandoz, stejně jako ostatní, přišel o život.“

„Ale no tak, otče Völkere,“ odvětil Giuliani suše. „Taková nehodná myšlenka.“

Völker se zašklebil a pohlédl stranou.

Giuliani ještě chvíli zíral z okna své kanceláře a lokty spočíval na dřevěné desce stolu. Völker měl samozřejmě pravdu. Život by byl bezpochyby jednodušší, kdyby byl teď z Emilia neškodný mučedník. Namísto

toho musel řád pod tlakem publicity a zpětného úhlu pohledu pátrat po příčinách selhání mise... Giuliani si obličej otřel rukama a napřímil se. „Máme s Emiliem za sebou dlouhou historii, Völkere. Je to dobrý člověk.“

„Je to děvka,“ prohlásil Völker tiše a jasně. „Zabil dítě. Měl by sedět v řetězech.“ Völker sledoval, jak Giuliani krouží po místnosti, bere do rukou náhodné předměty a zase je pokládá, aniž by si je pořádně prohlédl. „Aspoň má tu slušnost, že chce vystoupit z řádu. Nechme ho jít, než řádu uškodí ještě víc.“

Giuliani přestal pochodovat a podíval se na Völkera. „Nezprostíme ho slibů. I když to chce, není to správné. A co je ještě důležitější, nebude to mít kýžený efekt. Je jedním z nás, rozhodně z pohledu ostatního světa, když ne z jeho vlastního.“ Přešel k oknům a vyhlédl ven na dav reportérů, přihlížejících a zvědavců. „A jestli budou média dál pokračovat v planých spekulacích a nepodložených soudech, prostě to nazveme pravými jmény,“ dodal otec představený lehce ironickým tónem, kterého se děsily celé generace vysokoškolských studentů. S chladným očekáváním se obrátil na svého asistenta, jenž celou tu dobu seděl jako opařený. Giulianiho tón se nezměnil, Völkera nicméně jeho další věta bodla jako žihadlo. „Otče Völkere, já Emilia nesoudím, a stejně tak jeho soudcem nejsou ani novináři.“

Soudcem nakonec nebyl ani Johannes Völker, člen Tovaryšstva Ježíšova.

Schůzku uzavřeli několika pracovními poznámkami, mladší muž nicméně odcházel s vědomím, že překročil přijatelné meze, a to jak politicky, tak duchovně. Völker byl schopný a inteligentní, netypicky pro jezuitu však trpěl černobílým viděním. Všechno bylo buď černé, nebo bílé; hřích, či ctnost; my, nebo oni.

Přesto byl Giuliani přesvědčen, že právě takoví lidé mohou být užiteční.

Otec představený seděl u svého stolu a hrál si s perem. Reportéři byli přesvědčeni, že svět má právo znát pravdu. Vincenzo Giuliani necítil žádnou potřebu této iluzi podlehnout. Na druhou stranu tu stále

byla otázka, co dělat dál s Rakhatem. A cítil, že bude třeba Emiliovi dodat určité rozhršení. Nebylo to poprvé, co se jezuité setkali s cizí civilizací, nebyla to první mise, která selhala, a Sandoz rozhodně nebyl první kněz, který se při ní znemožnil. Celá ta záležitost byla nešťastná, nebylo to ale nic, co by se nedalo napravit.

Dá se zachránit, pomyslel si Giuliani tvrdohlavě. Nemáme tolik kněží, abychom mohli jednoho z nich jen tak odepsat. Je jedním z nás, sakra. A jakým právem vlastně můžeme misi prohlásit za neúspěšnou? Třeba bylo zaseto sémě, Bůh ví.

I tak však bylo jasné, že obvinění vůči Sandozovi a ostatním jsou nepochybně vážná.

Sám pro sebe byl Vincenzo Giuliani přesvědčen, že mise byla odsouzena k nezdaru od samého prvopočátku, a to tím, že do ní byly přizvány ženy. Od začátku se rozpadla disciplína, pomyslel si. Tehdy byla jiná doba.

John Candotti přemítal nad tím samým problémem cestou zpět do svého temného pokoje na východní straně římského prstence. Měl svoji vlastní teorii o tom, co se pokazilo. Byl přesvědčen, že mise se nejspíš rozpadla kvůli řadě logických, po sobě jdoucích, rozumných a uvážných rozhodnutí, která jedno po druhém vypadala v daném okamžiku naprosto rozumně. Tak jako u všech kolosálních katastrof.

2.

Radioteleskop Arecibo, Portoriko

únor 2019

„Jimmy, prý ti přidělili supa!“ zašeptala Peggy Soongová, čímž učinila první krok k počínající misi na Rakhat. „Budeš s nimi spolupracovat?“

Jimmy Quinn šel dál podél řady automatů, vybral si rýži s kuřetem, krabičku fazolové polévky a dva tuňákové sendviče. Byl neuvěřitelně vysoký, v šestadvaceti letech už konečně přestal růst do výšky, ale ještě ne nabral svaly. A měl neustále hlad. Vzal si ještě dvě krabičky mléka a pár dezertů a spočítal, kolik to bude stát.

„Když s nimi budeš spolupracovat, pro nás ostatní to bude o to těžší,“ řekla Peggy. „Viděls, jak to dopadlo s Jeffem.“

Jimmy si vybral stůl, kde bylo jen jedno volné místo, a položil na něj svůj tác. Peggy Soongová se postavila za něj a upřeně hleděla do obličeje ženě, která seděla naproti Quinnovi. Žena se rozhodla, že už s obědem skončila, Peggy stůl obešla a posadila se na vyhrátou židli. Chvíli jen sledovala Jimmyho, jak se vidličkou prohrabuje v rýži s kuřetem, a divila se, jaké množství jídla hodlal spořádat. Její náklady na potraviny byly od chvíle, kdy ho vyhodila, čtvrtinové. „Jimmy,“ řekla nakonec, „tomuhle se nemůžeš vyhnout. Pokud nejsi s námi, jsi proti nám.“ Pořád ještě šeptala, v hlase jí ale zaznívala tvrdost. „Když nebude spolupracovat nikdo, všechny nás vyhodit nemůžou.“

Jimmy se s ní setkal pohledem. Měl modré oči a mírný pohled. Její oči byly černé a tvrdé. „Já nevím, Peggy. Myslím, že by nejspíš dokázali vyměnit všechny zaměstnance během pár týdnů. Znáám chlapíka z Peru,

kteřý by moji práci vzal za polovičku mého platu. Jeff dostal dobré reference, když odešel.“

„A pořád nemá novou práci! Protože supovi předal všechno, co věděl.“

„O tom nerozhoduju já, Peggy, vždyť to víš.“

„Blbost!“ Několik lidí vzhledlo od jídla. Naklonila se k němu přes stůl a teď už zase mluvila šeptem. „Nejsi žádná loutka. Každý ví, že co Jeffa vyhodili, tak mu pomáháš. Tady jde ale o to zabránit jim, aby nás úplně vysáli, ne pomáhat obětem po tom, co se to stane. Kolikrát ti to mám vysvětlovat?“

Peggy Soongová se prudce posadila zpátky a pohlédla stranou. Snažila se pochopit ty, kdo nevidí, jak je systém rozkládá na mikročástice. Jimmy jen věděl, že musí tvrdě pracovat a nedělat problémy. Kam ho to ale dostane? Do hajzlu, nikam jinam. „Jestli budeš spolupracovat, bude to tvoje rozhodnutí,“ řekla dutě. „Můžou ti to nařídit, to ty se ale musíš rozhodnout, jestli poslechněš.“ Postavila se, sesbírala si ze stolu svoje věci a ještě se na něj chvíli dívala. Pak se k němu otočila zády a vyrazila ke dveřím.

„Peggy!“

Jimmy se postavil, přišel k ní tak blízko, aby se k ní mohl natáhnout, a jemně se jí dotkl na rameni. Nebyl pohledný, měl moc velký beztvarý nos, oči příliš blízko u sebe a hluboko posazené jako opice, okrouhlý tvar rtů a ryšavé vlasy, které se mu kroutily jako kudrlinky na dětské malůvce. Pár měsíců byla tím vším okouzlená, jako by byla smyslu zbavená.

„Peggy, jen mi dej šanci, ano? Nech mě, ať zjistím, jestli neexistuje cesta, jak bychom mohli všichni vyhrát. Věci nemusejí být černobílé.“

„Jasně, Jimmy,“ odpověděla mu. Byl to hodný kluk. Podle Peggy nebyl nejostřejší tužkou v penále, ale měl dobré srdce. Dívala se mu do tváře, v níž se zračila upřímnost, otevřenost a prostota, a věděla, že se mu podaří najít nějakou uvěřitelnou výmluvu, aby hodným klukem i zůstal. „Jasně, Jime. To udělej.“

Méně odolný člověk by po konfrontaci s hrůzu nahánějící Peggy Soonovou ztratil chuť k jídlu. Jimmy Quinn byl ale na drobné neústupné ženy zvyklý a o apetit ho nepřipravilo jen tak ledasco. Jeho matka si stěžovala, že krmit ho v dospívání bylo podobné házení uhlí do kotle. Když Peggy vydusala z jídelny, vrátil se na svoje místo a promyšleně, pomalu spořádal zbytek svého oběda, zatímco si v hlavě pořádal myšlenky.

Jimmy nebyl žádný hlupák, vyrostl ale milován hodnými rodiči a učili ho dobří učitelé, a díky tomu měl ve zvyku poslouchat, co se mu řeklo. To Peggy Soongovou mátló a přivádělo k zuřivosti. Znovu a znovu se v životě přesvědčoval, že autority mají pravdu a rozhodnutí rodičů, učitelů i nadřízených mu nakonec dávala smysl. Nebyl sice nijak nadšený vidinou, že přijde o práci v Arcibu a nahradí ho umělá inteligence, když to ale bylo na něm, nejspíš by příliš neprotestoval. Na teleskopu pracoval jen osm měsíců, což nebyla doba dost dlouhá na to, aby měl pocit, že mu místo právem náleží, a věděl, že měl ohromné štěstí, když mu spadlo do klína. Koneckonců nestudoval astronomii s tím, že by na něj po škole čekala pestrá nabídka skvělých pracovních pozic. Platy nestály za nic a o práci se ucházely stovky žadatelů, ale to v dnešní době platilo skoro pro všechny obory. Jeho matka, drobná neústupná žena, na něj naléhala, že by měl vystudovat něco praktičtějšího. Jimmy se ale držel astronomie a argumentoval tím, že když už by měl být nezaměstnaný, což bylo statisticky značně pravděpodobné, může být alespoň nezaměstnaný v oboru, který si sám vybral.

Osm měsíců měl možnost užívat si pocitu zadostiučnění. Teď to však vypadalo, že Eileen Quinnová měla nakonec přece jen pravdu.

Sesbíral zbytky svého oběda, rozdělil je do správných odpadkových košů a vrátil se do své buňky. Cestou se potácel a krčil jako netopýr, který se slepě pokouší vyhnout visícím žárovkám a nízkým zárubním. Stokrát za den měl pocit, že narazí do nějaké překážky a ztratí vědomí. Seděl u stolu, který působil, jako by mu kdosi vylámal zuby, a vděčil za to otci Emiliu Sandozovi, portorickému jezuitovi, s nímž se seznámil přes George Edwardse. George byl inženýr ve výslužbě, který dnes pracoval bez nároku na odměnu na částečný úvazek jako průvodce

v Arcibu a prováděl tu školáky a turisty. Jeho manželka Anne byla lékařkou na jezuitské klinice, kterou řád založil společně s komunitním centrem v La Perle, ve slumu na předměstí starého San Juanu. Jimmy měl rád všechny tři a do San Juanu jezdil tak často, jak jen mu to dovozovala příšerná, šedesát kilometrů dlouhá cesta nekonečnou zácpou.

S Emiliem se poprvé setkal na večeři u Edwardsových. Jimmy všechny rozesmíval svým komickým vyprávěním o tom, jaký je život normálního smrtelníka ve světě stvořeném pro trpaslíky. Když si ale stěžoval, že si o svůj stůl pokaždé rozbije kolena, jakmile se u něj pokusí posadit, kněz se k němu naklonil. Nezvykle krásný obličej měl vážný, ale v očích mu zářilo a potichu mu téměř bezchybným severodublinským přízvukem zašeptal: „Vyraž to prostřední šuple, ty buzno zatracená.“ Na to byla jediná možná odpověď, a Jimmy ji měl pohotově po ruce. V modrých očích mu zářila nefalšovaná irskost. „Pravda zatracená.“ Jejich výměna Anne a Georgeovi způsobila záchvat smíchu a čtveřice se od té doby stala nerozlučnými přáteli.

Jimmy se při té vzpomínce usmál, zapnul tablet a napsal Emiliovi do systému krátkou zprávu: „Pivo u Claudia v 8, RSVP do 5.“ Už ho neudivovalo, že si dá pivo v baru s knězem, což byla zpočátku věc, která ho šokovala téměř stejně, jako když zjistil, že i dívky mají na intimních místech ochlupení.

Emilio musel být v kanceláři přímo u počítače, protože odpověď dorazila okamžitě. „Si piš.“

V šest večer se Jimmy vydal krasovými kopečky a lesy obklopujícími teleskop v Arcibu ke stejnojmennému městu na pobřeží a odsud dál na východ po pobřežní silnici k San Juanu. Bylo dvacet minut po osmé, když se mu podařilo konečně najít místo k zaparkování na dohled od El Morra, obrovské kamenné pevnosti postavené v šestnáctém století a později posílené mohutnými hradbami, obklopujícími starý San Juan. Tehdy i nyní zůstal slum La Perla bez ochrany, schoulený na úzkém pruhu pláže.

La Perla z městských hradeb nevypadala nijak špatně. Domky klesaly v šesti nebo sedmi úrovních z výšek až dolů k moři, působily poměrně bytelně a byly i poměrně prostorné, než si člověk uvědomil, že každý z nich je rozdělený do několika bytů. Anglosasové s trochou pudu sebezáchovy se La Perle vyhýbali obloukem, Jimmy byl ale ohromný, silný a vědělo se o něm, že je přítelem Emilia. Od místních se mu tady tudíž dostalo i přivítání, zatímco běžel po schodištích dolů ke Claudiově podniku.

Sandoz seděl v nejbližším koutě baru, před sebou sklenici piva. Nebylo těžké kněze najít uprostřed davu, i když na sobě zrovna neměl sutanu. Měl přímo konkvistadorský plnovous, pleť v odstínu mědi, rovné černé vlasy, které se uprostřed přirozeně dělily pěšinkou a spadaly mu po obou stranách obličeje, široké lícní kosti a překvapivě jemnou bradu, drobnou, ale pěkně tvarovanou. Kdyby byl býval Sandoz sloužil ve staré farnosti Jimmyho Quinna v jižním Bostonu, jeho exotický vzhled by mu určitě vynesl tradiční označení rezervované mladými katolíčkami pro atraktivní kněží v celibátu – otec za-hřích-by-stál.

Jimmy zamával na Emilia a pak i na barmana. Ten ho pozdravil a poslal k nim Rosu s druhým pivem. Jimmy chytil těžkou dřevěnou židli naproti Sandozovi, jednou rukou ji otočil a posadil se na ni obráceně, aby si mohl paže opřít o opěradlo. Usmál se na Rosu, která mu podala půllitr piva, a zhluboka se napil. Sandoz na něj zpoza stolu hleděl klidně.

„Vypadáš unaveně,“ poznamenal Jimmy.

Sandoz výmluvně pokrčil rameny a najednou vypadal jako židovská babička. „A co je ještě nového?“

„Málo jíš,“ pokračoval Jimmy. Takhle to měli nacvičené.

„Ano, mami,“ uznal Sandoz poslušně.

„Claudio!“ vykřikl Jimmy na barmana, „přines mu sendvič!“ Rosa už ale nesla z kuchyně talíře s jídlem pro oba.

„Takže jsi sem vážil cestu jen proto, abys mě nakrmil sendvičem?“ zeptal se Sandoz. Byl to totiž spíš Jimmy, kdo si pokaždé dával sendvič s tuňákem, prazvláště zkombinovaný s dvojitou přílohou *bacalaítos fritos* a polovinou kvajávy ve slupce. Rosa věděla, že kněz má raději fazole s omáčkou *sofrito* a rýži.

„Někdo to udělat musí. Poslyš, mám problém.“

„Neboj se, Sparky. Prý ti za to v Lubbocku zaplatí.“

„De Niro,“ prohlásil Jimmy a spolkl pořádný kus sendviče. Emilio zabzučel jako signál v televizní soutěži. „Sakra. To nebyl De Niro? Počkej. . . Nicholson! Tyhle dva si vždycky spletu.“ Emilio si nikdy nikoho nespletl. Znal všechny herce a všechny dialogy každého filmu, od *Konin* dál. „Dobře. Teď buď chvíličku vážný. Slyšels někdy o sup-
pech?“

Sandoz se posadil zpřímá a jeho vidlička ve vzduchu nehybně ustrnula. Najednou působil profesorsky: „Předpokládám, že nemluviš o tom ptáku, co žere mrtvoly. Ano, vím, co jsou supi zač. Dokonce jsem s jedním spolupracoval.“

„Nekecej,“ odpověděl Quinn s pusou plnou jídla. „To jsem netušil.“

„Ještě toho spoustu nevíš, mladíku,“ protáhl Sandoz. Teď to byl John Wayne zkalený jen sotva patrným španělským přízvukem, který mu při těch rtuťovitých přeměnách zůstával.

Jimmy, který většinou Sandozovy soukromé hry s jazykem svobodně ignoroval, jen dál žvýkal. „Budeš to dojídat?“ zeptal se, když chvíli mlčeli. Sandoz vyměnil svůj talíř za ten Jimmyho, který už byl prázdný, a zase se opřel o zeď. „Jaké to teda bylo?“ zeptal se Jimmy. „Myslím ta spolupráce se supem. Na teleskopu mi jednoho přidělili. Myslíš, že bych měl spolupracovat? Peggy mě rozčtvrtí, když to udělám, a Japonci si mě dají k večeři, když to odmítnu, tak jaký je v tom rozdíl? Možná bych měl cílit na intelektuální nesmrtelnost a obětovat svůj život chudým, mezi které se brzo přidám, až ze mě sup vyždímá všechno, co vím, a z *Areciba* mě vyhodí.“

Sandoz ho nechal mluvit. Jimmy většinou sám dospěl k řešení, když se mohl vymluvit, a Sandoz byl zkušený zpovědník. Místo toho přemýšlel, jak to jen Jimmy dělá, že dokáže tak rychle jíst, zároveň mluvit a přitom jídlo nevdechnout.

„Co si o tom myslíš? Mám to udělat?“ zeptal se znovu Jimmy, dopil zbytek piva a kusem chleba vytřel *sofrito* z talíře. Pak mávl na *Claudia*, aby mu přinesl druhé pivo. „Dáš si další?“ zeptal se Sandoze.

Emilio potřásl hlavou. Když znovu promluvil, tentokrát mluvil svým vlastním hlasem. „Chvilí odolávej. Řekni jim, že chceš někoho dobrého. Než s tebou sup skončí, máš vyjednávací prostor. Víš něco, o co mají zájem, ne? Jakmile tě jednou vytěží, už tě nebudou potřebovat. A když to s tebou sup odflákne, budeš navěky zapsaný jako průměr.“ Zase se ztratil, v rozpacích, že mu poradil, a místo něj se objevil Edward James Olmos jako *pachuco* gangster, který syčel: „*Horale... ese.*“

„Koho poslali na tebe?“

„Sofii Mendesovou.“

Jimmyho obočí vystřelilo překvapeně vzhůru. „Hispanka?“

Sandoz se nečekaně zasmál. „To sotva.“

„Byla dobrá?“

„Dost dobrá. Byla to zajímavá zkušenost.“

Jimmy na něj zůstal zírat a najednou mu to připadalo podezřelé. Když Emilio použil slovo „zajímavý“, často měl na mysli „děsivý“. Jimmy čekal na vysvětlení, Sandoz se ale místo toho jen usadil v rohu a tajemně se usmíval. Chvilí bylo ticho, jak Jimmy obrátil svoji pozornost zpátky k jídlu. Když zase vzhlédl, tentokrát se usmál sám. Přesně jak očekával. Sandoz dokázal usnout rychleji než kdokoli, koho Jimmy znal. Anne Edwardsová tvrdila, že kněz znal jenom dvě rychlosti, hrozná nuda a vypnuto.

Jimmy trpěl nespavostí a myšlenky mu večer v hlavě většinou rotovaly zběsilou rychlostí, proto obdivoval Emiliovu schopnost zdřímnout si kdekoli a kdykoli. Věděl ale, že nejde jen o hříčku fyziognomie, která Emiliovi dovoluje usnout lusknutím prstu. Sandoz běžně pracoval i šestnáct hodin denně a usínal prostě proto, že byl vyčerpaný. Jimmy mu pomáhal, jak jen dovedl, a někdy si říkal, že by býval rád žil blíž k La Perle, aby mu mohl být častěji nápomocen.

Kdysi dávno dokonce Jimmy sám uvažoval, že by se mohl stát jezuitou. Jeho rodiče patřili k druhé vlně irských přistěhovalců do Bostonu, z Dublinu odešli ještě předtím, než se narodil. Matka se nikdy netajila tím, co je vedlo k odchodu. „Stará hrouda byla zpátečnická země třetího světa ovládaná církevními hodnostáři, plná diktátorských, sexuálně

deprivovaných kněží, co strkali nos do ložnice normálních lidí,“ odpovídala otevřeně, kdykoli se jí na to někdo ptal. Navzdory tomu ale Eileen přiznávala, že je „kulturně katolička“ a Kevin Quinn vybíral chlapci školy vedené jezuitu čistě proto, že tam vládla disciplína a vysoké akademické nároky. Podařilo se jim vychovat syna s otevřenou duší a touhou léčit zranění a nést břímě druhých, syna, který nedokázal jen nečinně přihlížet, když takoví muži jako Emilio Sandoz obětovali vlastní život i energii na pomoc druhým.

Jimmy ještě chvíli seděl a přemýšlel a pak potichu došel k platebnímu terminálu, kde namáčkal částku snad pětkrát vyšší, než kolik stálo dnes večer jejich jídlo. „Obědy na celý týden, ano? A sleduj ho, jak jí, ano, Roso? Jinak svoje jídlo dá nějakému dítěti.“ Rosa přikývla a napadlo ji, zda si Jimmy všiml, že on sám právě spořádal polovinu knězovy porce. „Povím ti, co je jeho problém,“ prohlásil Quinn, aniž by vnímal své okolí. „Má těžkotonážní nápady o tom, co chce dokázat, a přitom je jen lehká váha. Nakonec z toho onemocní.“

Sandoz se ve svém koutě opíral o stěnu, oči měl zavřené a usmíval se. „*Sí, mamacita,*“ prohlásil a sarkasmus postupovala upřímná náklonnost. Najednou se prudce vyškrábal na nohy, zív a protáhl se. Oba muži pak společně vyšli z baru ven, do měkkého přímořského jarního světla a vzduchu La Perly.

Jestli něco dokázalo ještě posílit víru Jimmyho Quinna v neomylnost vyšších autorit, byl to počátek kariéry otce Emilia Sandoze. Nic z ní totiž nedávalo smysl, dokud jste nedospěli na konec a neuvědomili si, že moudrost Tovaryšstva Ježíšova trpělivě postupovala směrem, který obyčejní jednotlivci nemohli chápat.

Mnoho z jezuitů byli polygloti, ale pro Sandoze to platilo ještě víc. Narodil se v Portoriku a vyrostl v prostředí, kde se používala španělština i angličtina. V jezuitském semináři se Sandozovi dostalo klasického vzdělání a naučil se tu téměř stejně dobře i řecky a latinsky. Latinu studoval, ale zároveň ji používal jako živý jazyk: v každodenní komunikaci,

pro výzkum, pro čisté potěšení ze čtení nádherně strukturované prózy. To samo o sobě nebylo mezi jezuitskými učenici nic neobvyklého.

Pak se ale při výzkumném projektu věnovaném misiím ze sedmnáctého století v Quebecu Sandoz rozhodl, že se naučí francouzsky, aby si mohl přečíst jezuitské spisy v originále. Osm dní intenzivně studoval s učitelem, vstřebával francouzskou gramatiku a slovník si osvojil samostatně. Když na konci semestru dokončil závěrečnou práci, neměl problém francouzsky číst a psát, ačkoli se nesnažil naučit se jazykem hovořit. Pak přišla řada na italštinu, částečně v očekávání, že jednoho dne bude převelen do Říma, a částečně ze zvědavosti, aby viděl, jak se z latinských kořenů vyvinul další románský jazyk. Následovala portugalština, protože se mu líbilo, jak zní, a miloval brazilskou hudbu.

Pro jezuity je studium lingvistiky tradicí. Nebylo tedy překvapivé, že po vysvěcení na kněze ho podporovali, aby neprodleně zahájil doktorská studia lingvistiky. O tři roky později všichni očekávali, že Emilio Sandoz, jezuita a Ph.D., zahájí profesorskou kariéru na jezuitské univerzitě.

Místo toho ho požádali, aby pomohl zorganizovat projekt reforestace a při tom učil na střední škole Xavier High School na ostrovech Chuuk na Karolínách. Po pouhých třinácti měsících – na místě se obvykle zůstávalo celých šest let – ho přemístili do inuitského městečka kousek pod severním polárním kruhem. Tam strávil pouhý rok asistencí polskému knězi, který tu organizoval program cílený na boj s negramotností dospělých. A pak pokračoval do křesťanské enklávy v Jižním Súdánu, kde pracoval společně s eritrejským knězem v táboře pro keňské uprchlíky.

Zvykl si na pocit, že neví, co dělá, a pořád se musí učit novým věcem. Přestala mu vadit prvotní frustrace z toho, že nedokáže komunikovat ani elegantně, ani rychle, ani s humorem. Naučil se, jak potlačit tu kakofonii všemožných jazyků, co v jeho myšlenkách soupeřily o nadvládu, používal pantomimu a svůj výrazný obličej, aby překonával jazykovou bariéru. Během sedmatřiceti měsíců si dokázal osvojit trukštinu, severní dialekt inuktitutštiny, polštinu, arabštinu (tou hovořil s přesvědčivým

súdánským přízvukem), kikujštinu a amharštinu. Co však bylo z pohledu jeho nadřazených ještě důležitější, Emilio Sandoz se navzdory své výbušné povaze a díky náhlým přesunům začal učit trpělivosti a poslušnosti.

„Přišla ti zpráva od provinciála,“ řekl mu otec Tahad Kesai, když se Sandoz jednoho vražedně rozpaleného odpoledne vrátil do společného stanu s tříhodinovým zpožděním k tomu, co se vydávalo za oběd, pár týdnů po prvním výročí jeho příjezdu do Jižního Súdánu.

Sandoz se zarazil a zůstal na něj zírat. Byl unavený a obličej měl ve světle stanu zbarvený do zelena. „Právě včas,“ prohlásil a unaveně se zhroutil na polní křesílko, kde otevřel počítač.

„Třeba to není nové místo,“ poznamenal Tahad. Sandoz si odfrkl. Oběma bylo jasné, že to přesně *to* bude. „To je na hovno,“ řekl Tahad podrážděně, nechápajíc, proč se jejich nadřízení chovají k Sandozovi tak, jak se k němu chovají. „Proč tě nenechají odsloužit si někde celé období?“

Sandoz nic neodpověděl, a tak se Tahad pustil do vymetání písku ze stanu zpátky ven do pouště, aby měl druhý kněz trochu soukromí přečíst si zprávu. Ticho ale trvalo příliš dlouho, a když se vrátil za Sandozem, vyděsilo ho, že mužovo tělo se právě začínalo třást. A pak si Sandoz vložil obličej do dlaní.

Tahada to rozhodilo. Přikročil k němu a začal: „Odvedl jsi tu dobrou práci, Emilio. Případá mi šílené, že tě pořád tahají od čerta k ďáblu...“ Pak postupně utichl.

Sandoz si v tu chvíli už otíral slzy a vydával šílené kňouravé zvuky. Beze slova mávl na Tahada, aby se naklonil nad obrazovku a zprávu si přečetl. Tahad to udělal, ale zmátlo ho to ještě víc. „Emilio, já nechápu...“

Sandoz zavyl a málem spadl ze stoličky.

„Emilio, co je na tom tak vtipného?“ chtěl vědět Tahad a jeho úžas se proměnil v podráždění.

Sandoz byl požádán, aby se nahlásil na Univerzitu Johna Carrola kousek od Clevelandu v USA. Nečekalo ho tu místo profesora lingvistiky. Měl tu spolupracovat s odborníkem na umělou inteligenci, který měl

kodifikovat a zdigitalizovat Sandozovu metodu učení jazyků v terénu, aby budoucí misionáři mohli těžit z jeho zkušeností k větší slávě Boží.

„Omlouvám se, Tahade, tohle je moc těžké k vysvětlení,“ lupal Sandoz po dechu. Čekala ho cesta do Clevelandu, kde měl být intelektuální mřšinou ve službách supa ovládajícího umělou inteligenci, *ad majorem Dei gloriam*. „Tohle je pointa k tři roky trvajícím vtípu.“

O třicet, případně jen o deset let později ležel Emilio Sandoz bez hnutí, vyčerpaný, oči otevřené do temnot, dlouho poté, co všechna tři rakhatská slunce dávno zapadla. Už nekrvácel ani nezvracel a šok ho opustil natolik, že mohl zase uvažovat. Tehdy ho poprvé napadlo, že ten dávný den v Jižním Súdánu byl možná jen částí celoživotní pointy, která se odvíjela dál a dál.

Byla to za daných okolností zvláštní myšlenka. To mu bylo jasné, dokonce i v danou chvíli. Jakmile ho ale napadla, s děsivou jistotou si uvědomil, že jeho objevitelská cesta jezuitů ho nejen přivedla jako první lidskou bytost na Rakhat, kde procestoval části jeho největšího kontinentu, naučil se dva z místních jazyků a zamiloval si některé z jeho obyvatel, ale také objevil nejzazší limity víry, a tím se mu podařilo najít, kde přesně leží hranice zoufalství. Právě v tom okamžiku se naučil doopravdy bát Boha.

3.

Řím

leden 2060

O sedmnáct let nebo snad o pouhý rok později mířil John Candotti na svoji druhou návštěvu u Emilia Sandoze, jen pár týdnů po jejich prvním setkání, a při tom se mu málem podařilo propadnout do Římské říše.

Někdy v noci totiž okolo jeho domu projela dodávka, a to byla ta poslední kapka zátěže a otřesů, co dokázala středověká ložnice, vybudovaná mezi zdmi vyschlé římské cisterny, snést. Celá ta bláznivá dutá věc se prostě propadla. Silničářům se podařilo dodávku vyprostit, ale nestihli už místo obehnat zábranami. John pospíchal jako obyčejně, a málem tak nakráčel přímo do díry. Jediné, co ho varovalo, že všechno není tak úplně v pořádku, byla zvláštní ozvěna jeho kroků. Zpomalil, jednu nohu ve vzduchu. To ho zachránilo před zlámáním si vazy v historických kulisách. Přesně tyhle věci ho v Římě udržovaly neustále ve střehu, ačkoli ve svých dopisech domů je zlehčoval. Celá jeho zkušenost s tímto městem tak vypadala o hodně líp na papíře než v realitě.

John se rozhodl, že tentokrát se za Sandozem vydá ráno. Doufal, že si v noci odpočine a ráno bude čerstvý a jemu se podaří ho přemluvit, aby se choval rozumně. Někdo musel tomu člověku dát jasně najevo, mezi jakými mlýnskými kameny se to vlastně ocitl. Pokud by Sandoz nebyl ochotný o misi mluvit, posádka lodi, jež ho poslala domů, žádná takové zábrany neměla. Lidé, kteří tvrdili, že meziplanetární lety jsou z finančního hlediska nerealizovatelné, nepočítali s tím, jak ohromné komerční možnosti jim skýtá příběh, který se dá vyprávět víc než osmi

miliardám spotřebitelů. Kontaktní konsorcium z dramatu dokázalo vykřesat maximum. Na veřejnost informace vypouštělo po kouskách, zájem veřejnosti umělo zpeněžit, a to dokonce i poté, co bylo zřejmé, že jejich vlastní lidé na Rakhatu podle všeho zahynuli.

Časem se dostali v příběhu až do okamžiku, kdy našli Sandoze, a teprve v tu chvíli se šílenství rozpoutalo naplno. Zmizení původních jezuitských misionářů najednou přestalo být tragickou záhadou a vyloupil se z něj ošklivý skandál: násilí, vražda, prostituce, to vše v dráždivých dávkách vyvolávajících husí kůži. Původní obdiv veřejnosti k vědecké expertize a rozhodnosti, díky níž byla mise vůbec uskutečněna, se obrátil o sto osmdesát stupňů. Média o všem informovala neúnavně a nesmírně kriticky. Mediální žraloci cítili krev a neúnavně pátrali po veškerých dosud žijících lidech, kteří snad kdysi znali členy jezuitské výpravy osobně. Soukromé životy D. W. Yarbrougha, Marca Robichauxe a Sofie Mendesové byly vyneseny na světlo a rozpitvány na kousíčky komentátory, jejichž vlastní chování nikdo nezkoumal. Pouze Sandoz přežil, aby se proti němu mohl obrátit hněv mas, takže se ocitl ve středu víru nenávisti; a to navzdory tomu, že na něj ti, co ho znali ještě před misí, vzpomínali převážně s náklonností či respektem.

I kdyby byl Sandoz nevinný jak novorozeně, pomyslel si John, bylo by to teď úplně jedno. Tam byl děvkou a vrahem. Aby kotel přetekl, žádného dalšího skandálu už nebylo třeba.

„Nemám k tomu co říct. Z řádu odejdu,“ trval Sandoz na svém, když na něj tlačili. „Potřebuju jen trochu času.“

Možná si myslel, že když bude mlčet, zájem nakonec opadne. Možná měl za to, že může té štvanci a tlaku čelit sám. John o tom pochyboval: média Sandoze rozsárou zaživa. Znali ho po celém světě a jeho ruce byly jako Kainovo znamení. Na Zemi nezbývalo jediné bezpečné útočiště, kam by se mohl ukrýt, krom Tovarýšstva Ježíšova, a i tam byl vnímán jako vyděděnec, jako ubohý bastard.

Kdysi se John Candotti vložil do pouliční rvačky, protože měl za to, že strany mají nevyrovnané šance. Za tu snahu mu zlomili jeho velký

nos a chlapík, kterému se vydal na pomoc, mu ani nebyl nijak zvlášť vděčný. Stejně věděl, že se zachoval správně.

John byl přesvědčen, že bez ohledu na to, jak moc Sandoz na Rakhatu pochybil, teď potřeboval přítele, tak o co jde? Klidně to můžu být zrovna já.

Emilio Sandoz v té chvíli nemyslel na to, že ho rozsápolou zaživa, ale na jídlo. Váhal, jestli se pustit do toastu, který mu na tácu se snídaní právě donesl bratr Edward. Ten si určitě myslel, že už je načase, aby otec zkusil kousat opravdové jídlo. Zdálo se, že zbývající zuby mu teď v dásních drží o něco pevněji. Styděl se za to, že mu jídlo musejí mixovat, že pije všechno brčkem, že je z něj invalida. . .

Najednou se mu vrátila slova, vznášela se v prostoru jako vzduchové bubliny ve vodě a vybuchovala mu v hlavě. Slovo „invalidní“ mělo dva různé výklady, dva různé významy. Znamenalo to nemocný, ale zároveň i nezpůsobilý. Jsem invalidní, pomyslel si.

V očekávání bouře ztuhl, cítil však jen prázdnotu. Už je to za mnou, pomyslel si a vrátil se k toastu. Nevěřil si ještě natolik, aby si troufl promluvit bez přípravy, takže si větu předem odříkal v hlavě. „Bratře Edwarde,“ řekl konečně, „byl bys tak laskav a rozlámal mi ten chléb na kousíčky? A pak mě nechal o samotě?“

„Samozřejmě, pane,“ odpověděl Edward a nastavil tác tak, aby měl Sandoz všechno na dosah.

„Řekl jsem to celé anglicky?“

„Ano. A výbornou angličtinou, pane.“

„Když něco popletu, řekneš mi.“

„Jistěže, pane.“

Tohle byl častý následek mučení a izolace: dezorientace, zmatení jazyků. Edward Behr měl s podobnými muži spoustu zkušeností – zničená těla a rozjitřené duše. Když zhodnotil tuhle konkrétní situaci a muže, který se v ní nacházel, rozhodl se bratr Edward chovat zhruba jako britský komorník. Zdálo se, že to Sandoze baví a v těch nejvíc ponižujících

okamžicích mu to dávalo alespoň náznak důstojnosti. Se Sandozem bylo nutné zacházet velice opatrně. Jeho fyzická kondice byla zoufalá a politické postavení natolik křehké, že se lehko zapomínalo, kolik přátel tento muž na Rakhatu ztratil, jak rychle se nadějná mise proměnila v katastrofu a jak bezprostřední trauma to pro něj bylo. Edward Behr byl sám vdovcem a dokázal u druhých rozpoznat žal. „Nakonec se to všechno spraví, pane,“ pronesl, zatímco lámal toast na kousky a přisunul talíř Sandozovi blíž. „Zkuste být se sebou trpělivý.“

Edward se otočil k oknu a pokusil se roztáhnout závěsy. Svě zavalité tělo při tom natáhl, co to šlo. Jeho manželka mu láskyplně říkala „behránku“, protože měl postavu jak huňatá koule. „Kdybyste něco potřeboval, budu nablízku,“ řekl Sandozovi a odešel.

Trvalo půl hodiny, než dokázal sníst jeden plátek toastu, a nebyla to pěkná podívaná. Nikdo ho ale nepozoroval a nakonec se mu to podařilo. Potom ke svému vlastnímu neutuchajícímu překvapení pocítil náhlý záchvat letargie, která ho přemohla, a on na sluníčku usnul, zhroucený v křesle u okna.

Jen o pár minut později ho probudilo zaťukání na pootevřené dveře. Nedokázal na kliku uvázat kapesník, který byl mezi jezuity jasným znamením, že si nepřeje být rušen. Mohl snad požádat bratra Edwarda, ať to udělá místo něj, ale nenapadlo ho to. Poslední dobou ho toho vůbec moc nenapadalo, což bylo spíš milosrdné hnutí osudu. Samozřejmě že ve snech viděl všechno nemilosrdně jasně. Pak se zaklepání ozvalo znovu.

„Vstupte!“ zavolal v domnění, že je to Edward, který přišel vyzvednout talíře. Místo toho spatřil podivně měkkého a přítom strnulého asistenta otce představeného, Johannese Völker. Vyděšeně vyskočil na nohy a ustoupil tak, aby mezi ním a mužem stála židle.

Johannes Völker měl vysoký, pronikavý hlas, který se v Sandozově malém pokojíku nepříjemně rozléhal, a John Candotti ho uslyšel na půl cesty chodbou. Dveře do místnosti byly jako vždy otevřené, takže John nemusel vypadnout bez klepání.

„Samozřejmě, doktore Sandozi,“ říkal právě Völker, když John vstoupil do místnosti, „otec představený by rád slyšel, že jste se rozhodl zůstat jedním z nás...“

„Otec představený je laskav,“ zašeptal Sandoz a varovně mrkl na Johna. Stál v rohu, opřený zády o stěnu. „Potřebuju trochu času. Nebudu vás zatěžovat déle, než je nutné.“

„Ach, vidíte, Candotti?“ řekl Völker a obrátil se na Johna. „Je rozhodnutý. Je to škoda. Ale existují i okolnosti, kdy je odchod člena řádu pro jeho dobro.“ Völker to vychrlil rychle a obrátil se zpátky k Sandozovi. „Takové chvályhodné rozhodnutí musím ocenit. Samozřejmě vám rádi poskytneme zázemí, dokud zase nenačerpáte síly, doktore Sandozi.“

No jistě, pomyslel si John Candotti, můžete zůstat, ale příliš se nezdržujte. Byl rozčilený a zrovna chtěl Rakušanovi poradit, ať se jde projít, když zaznamenal, jak se Sandoz začíná třást. Nejprve to John přisuzoval nemoci. Sandoz málem zemřel a pořád byl velice křehký. „Posaďte se, otče,“ řekl John potichu, přikročil k němu a vedl ho zpátky ke křeslu. Protáhl se za Sandoze a upřel na Völkeru nepříjemný pohled. „Otče Völkere, myslím, že otec Sandoz si potřebuje odpočinout. A to okamžitě.“

„Jemináčku, unavil jsem vás. Odpusťte mi.“ Völker bez dalšího pobízení zamířil ke dveřím.

„Völker je blbec,“ řekl John Candotti pohrdavě, zatímco asistentovy kroky doznívaly v dále chodby. „Nenechte se jím zvíkat. Máte tolik času, kolik jen potřebujete. Nechystáme se váš pokoj v nejbližší době pronajmout.“ Posadil se opatrně na krajíček Emiliovy postele, což bylo jediné místo, kde se dalo sedět. „Jste v pořádku? Působíte trochu...“ vydešeně, pomyslel si, nahlas však řekl pouze: „Zdá se mi, jako by vám bylo špatně od žaludku.“

„Je to... těžké. Že je tu tolik lidí.“

„Umím si to představit,“ odpověděl John automaticky, pak se ale zarazil. „Omlouvám se. Řekl jsem pěknou hloupost. Já si to představit neumím, že?“

Muž se kratičce, nevýrazně usmál. „Doufám, že ne.“

John si rázem naplno uvědomil, že tohoto muže o životě poučovat nemůže.

„Podívejte se, otče, doufám, že se nezlobíte, ale přemýšlel jsem o tom, co by mohlo pomoci vašim rukám,“ řekl po chvíli, aniž by si byl jistý, proč se cítí trapně, že se o tom zmínil. Sám Sandoz se je nijak nepokoušel skrývat. Nejspíš to bylo tím, že si představil, jak moc mu stav rukou brání se sám o sebe postarat. Nemohl si ostříhat nehty na nohou, oholit se ani si sám dojít na záchod. Jen pouhé pomýšlení na to vyvolávalo stud. John se teď přehraboval ve svém kufříku a nakonec z něj vylovil pár jemných kožených rukavic s odstřiženými prsty a dokonale zaobroubenými okraji. „Časem by vám snad chirurg mohl zrekonstruovat dlaně, ale říkal jsem si, že by vám teď rukavice mohly pomoci, aby všechno drželo pohromadě. Nijak vám to nepomůže v obratnosti, ale aspoň budete moci něco uchopit.“ Sandoz se na něj s úžasem podíval. „Říkal jsem si, že byste si je mohl alespoň vyzkoušet. Když to nepůjde, tak se nic neděje. Jsou to jenom rukavice, no ne?“

„Děkuji,“ řekl Sandoz zvláštním tónem.

Johna potěšilo, že Sandoze jeho nabídka neurazila, a pomohl mu rukavice navléknout na neuvěřitelně dlouhé, zjizvené prsty. Proč mu tohle sakra udělali, říkal si John a snažil se být opatrný, když se dotýkal nové, sotva zhojené tkáně, která se teprve nedávno zajizvila. Všechny svaly na dlaních byly pečlivě odřezány od kostí, čímž se délka už tak dlouhých prstů zdvojnásobila. Johnovi připomínaly Sandozovy ruce halloweenské kostlivce z dětství. „Když o tom teď přemýšlím,“ řekl, „možná by bývala lepší bavlna. To nevadí. Když budou tyhle fungovat, vyrobím vám nové. Napadlo mě, jak připevnit lžičku do takového očka, které se sem přišije, abyste se mohl snáze najíst. Někdy jsou nejlepší ta nejjednodušší řešení, že ano?“

Zmlkni, Johne, plácáš nesmysly, řekl si v duchu. Jelikož ho plně zamestnávalo, jak se snažil Sandozovi navléknout rukavice, vůbec si nevšiml, že muži po unaveném obličejí bez výrazu pomalu stékají pramínky slz. Vzhlédl teprve, když byl hotový s druhou rukavicí. Zděsil se a úsměv mu na rtech pohasl.

Sandoz plakal potichu, nehybný jako ikona, trvalo to snad pět minut. John zůstal u něj, seděl na posteli a čekal, až se muž vrátí z míst, kam se ve vzpomínkách dostal.

„Otče Candotti,“ řekl Sandoz konečně a slzy mu na obličej pomalu uschly. „Kdybych někdy zatoužil po zpovědníkovi, obrátím se na tebe.“

John Candotti tentokrát nedokázal najít ta pravá slova, ale začínalo mu docházet, proč ho povolali do Říma.

„Děkuju, že jsi za mnou přišel,“ dodal ještě Sandoz.

Candotti přikývl a pak ještě jednou, jako na potvrzení, a pak potichu odešel.

4.

Arecibo, Portoriko

březen 2019

Jimmy Quinn vymyslel řešení při holení. Krčil se, aby viděl do zrcadla, které bylo samozřejmě na jeho výšku pověšené příliš nízko. Většinu nejlepších nápadů dostal v podobných chvílích. Někdy ho napadaly ve sprše, když se kroutil, aby dostal hlavu pod proud vody. Už ho napadlo, jestli to není tím, že když si zkroutí krk, nějak mu začne do mozku proudit víc krve. Anne Edwardsová to určitě bude vědět. Bude se jí na to muset zeptat, až tam příště půjde na večeři.

Tenhle konkrétní nápad si dal nicméně pěkně na čas. Jimmy svatošvatě slíbil Peggy Soongové, že vymyslí nějaký způsob, jak vyhovět zájmům zaměstnanců i majitelů Areciba, ale dosud se mu to nedařilo. Nutno říct, že tím byl poněkud zaskočený, protože obecně byl většinou schopný vymyslet způsob, jak vyhovět svým zájmům a zároveň se zavděčit rodičům, učitelům, přátelům i partnerkám. Nebylo na tom nic moc těžkého, když jste si dokázali představit pozici druhého člověka. Jimmy rád se všemi vycházel. Jeho dosavadní zkušenosti mu ale naznačovaly, že jediný způsob, jak vyjít s japonským managementem teleskopu v Arecibu, je být zticha a dělat přesně to, co se mu řekne.

Jeho pozice mezi vědeckými zaměstnanci snad už nižší být nemohla. Když teleskop zrovna nevyužívali k serióznímu výzkumu, měl Jimmy za úkol provádět standardní rutinní úkony SETI, totiž sledovat, zda se někde neobjeví signály vysílané mimozemskou civilizací. Jak mizivou prioritou tyto úkony měly, se dalo poznat z toho, že tu práci dostal na starost

zrovna Jimmy. Většinu času jen sbíral rádiové signály podle předem vytipovaných souřadnic. Nějaký astronom třeba zaznamenal něco zajímavého a požádal Arecibo, ať stejný sektor oblohy prohlédnou také, aby se ta data mohla porovnat. Ačkoli v Arecibu běžela většina věcí automaticky, někdo živý musel takovou žádost přijmout, zpracovat, naplánovat, kdy úkon bude proveden, zkontrolovat, zda vše proběhlo, a nakonec vyhodnotit výsledky a poslat je tomu, kdo o ně požádal. Nebyla to úplně obyčejná úředničina, ale také nic, za co by se dala získat Nobelova cena.

Otázka tedy zněla následovně: proč vyhazovat peníze za prvotřídního supa, kterým Sofia Mendesová bezpochyby byla, když se jeho práce dala úplně jednoduše vyřešit obyčejným programem a stálo by to méně?

Po dokončení studií na Cornellově univerzitě získal Jimmy práci v Arecibu proto, že byl ochoten pracovat za almužnu, že byl dost chytrý a dokázal se naučit jak japonsky, tak španělsky, a že se vyznal v optické astronomii i radioastronomii. Svoji práci miloval a byl v ní dobrý. Zároveň si ale dobře uvědomoval, že většina jeho práce by se dala jednoduše zautomatizovat. Chápal, že Masao Janogučí byl pod tlakem. Potřeboval snižovat náklady, protože program rozvoje lunární těžby zřejmě skončí debaklem, a nejjistější způsob, jak ušetřit, bylo zbavit se zaměstnanců.

Janogučí tu šéfoval od chvíle, kdy japonský vesmírný a aeronautický institut ISAS koupil radioteleskop v Arecibu od americké vlády. V kontextu japonského vesmírného programu bylo Arecibo jen zbytečnou ozdobou, ale Jimmy věděl, že Japoncům jeho vlastnictví přináší nesmírné uspokojení. Dvakrát se Spojené státy pokusily donutit Japonsko, aby hrálo podle západních pravidel, a to zablokováním přístupu Japonska na trhy se surovinami a k jejich těžbě. Dvakrát však Ameriku zaskočila výbušná reakce: v prvním případě obsazení Asie, v tom druhém expanze do vesmíru. A tentokrát už Japonci podobnou chybu jako v Pearl Harboru rozhodně neudělají.

Jimmy měl za sebou pár seminářů na téma japonské kultury a pokoušel se uplatnit, co se v nich naučil, ale i když už pracoval v Arecibu skoro rok, pořád se mu nedařilo přemýšlet o Japoncích jako o hazardérech. Přitom jeho profesori trvali na tom, že z pohledu historie přesně

takoví jsou. Čas od času se Japonci prostě rozhodli vsadit všechno na jediný megalomanský vrh kostek. Děsivé následky jediné chyby v Pearl Harboru z nich navíc učinily ve světovém měřítku ty nejrafinovanější, nejpuntičkářšší a nejvypočítavější hazardní hráče – nicméně pořád hazardní hráče. Lidé ze Západu, kteří to pochopili, jak suše na okraj poznamenal jeden z jeho profesorů, je občas dokázali přesvědčit k partičce kostek a vyhrát.

Když Jimmy konečně dostal svůj nápad, pořezal se žiletkou, začal se nahlas smát a dokonce si i trochu zatančil, zatímco se kouskem kapesníku snažil zastavit krvácení. Masao Janoguči ho nevyhodí, alespoň ne hned. Peggy Válečnice ho nevykuchá, možná mu za ten nápad dokonce přízná i jisté zásluhy. Možná mu jako supa přidělí Sofii Mendesovou a třeba také potěší Emilia. Sakra, napadlo ho ještě, dokonce by z toho mohlo být i téma na disertaci!

„Zase se ti to povedlo, Quinne,“ pochválil svůj zkrvavený odraz v zrcadle a spěšně v koupelně skončil, aby se do práce dostal co nejrychleji.

„Pojďte dál, pane Quinne,“ mávl Masao Janoguči rukou přes otevřené dveře své kanceláře. „Prosím, posadte se.“

Oba hráli hru toho druhého: Janoguči se tvářil jako přátelský šéf v americkém stylu, zatímco Quinn hrál správného japonského zaměstnance, který se v přítomnosti nadřízeného necítí dobře a dává svoji nervozitu najevo. Pár minut si povídali o nadcházejícím zápase světového poháru, pak ale Jimmy přešel k věci.

„Doktore Janoguči, přemýšlel jsem o programu umělé inteligence,“ začal Quinn. „Vím, že je moje práce poměrně mechanická a z ekonomického hlediska dává smysl ji plně automatizovat. Začal jsem tedy přemýšlet o tom, že bych se vrátil do školy na doktorská studia, a pak mě napadlo, že by pro vás i pro ISAS mohlo být zajímavé téma, kterému se chci věnovat ve své disertační práci.“ Jimmy se zarazil se zdviženým obočím a čekal, až mu nadřízený dovolí pokračovat. Janoguči přikývl, evidentně se mu ulevilo, že Quinn se s ním nepřišel hádat. Jimmy byl rád,

že se mu daří vyvolat dojem upřímnosti, a začal zapáleně hovořit o svém tématu. „No, pane, chtěl bych zkusit takový malý pilotní projekt, porovnání astronomického programu AI s jeho lidským předobrazem. Rád bych, aby ISAS použil pro vytvoření programu prvotřídního analytika z oboru AI. Pak bych porovnával data generovaná programem se svými vlastními, po dobu, řekněme, dvou let.“ Janoguči se nepatrně napřímil. Jimmy svůj návrh rychle upravil: „Samozřejmě by mohl stačit rok, nebo snad i šest měsíců, pak bych mohl vytvořit návrh grantu. A třeba bych se sem mohl v rámci grantu později vrátit.“

„Pane Quinne,“ řekl konečně Janoguči, „dalo by se namítnout, že výsledky podobného srovnání nebudou zákonitě objektivní, protože jeden z účastníků by mohl důležité informace zatajovat.“

„Ano, to je pravda, pane. To by ale platilo pro kohokoli, komu by byla proti srsti analýza pomocí umělé inteligence. Je mi to líto, pane Janoguči, ale všeobecně se ví, že většina zaměstnanců doufá, že tyto programy selžou. Myslím, že kdybychom našli skutečně kvalitního analytika AI, zmírnilo by to pravděpodobnost, že zkoumaný subjekt bude zatajovat informace. Krom toho se chystám data použít pro svoji závěrečnou práci, a tak mám osobní motivaci k tomu, abych zajistil, že výsledky budou spolehlivé.“ Janoguči neřekl nic, ale ani se nezamračil, takže Quinn pokračoval. „Zdá se mi, pane, že by mohlo být v zájmu ISAS mít k dispozici tvrdá srovnávací data, aby se daly jednotlivé programy AI posoudit, není to tak? Zjistit, zda programu utečou věci, které lidé zachytí? A pokud to tak není, může institut nadále užívat umělou inteligenci pro méně odborné pracovní pozice, jako je ta moje, pokud je skutečně pravda, že program dokáže nahradit ty, podle nichž byl vytvořen. Je to jen jeden aspekt systému, který by se dal určit přesně.“ Jimmy chvilku vyčkával a nakonec přemýšlivě dodal: „Samozřejmě že je to jen takový pilotní projekt. Když to nevyjde, vsadíte na to maximálně můj půlroční plat. A když z toho něco vzejde, vrhne to na Arecibo dobré světlo...“

A stejně tak i na Masaa Janogučiho – který pořád nic neříkal. Jimmy tedy kul železo dál.

„Pokud byste proti tomu nic neměl, pane, napadlo mě, zda bychom na analýzu nemohli najmout Sofii Mendesovou. Slyšel jsem, že je výborná a –“

„Velice drahá,“ podotkl Janoguči.

„Mám přítele, co ji zná. Říkal mi, že by možná projekt vzala pro publicitu. Pokud její program bude lepší než já, mohlo by to pro jejího agenta znamenat, že budou moct zvýšit sazby. Třeba by se s ním dalo něco dohodnout. A když vyhraje, ISAS by mohl běžnou sazbu zdvojnásobit.“

„A když prohraje, tak její agent nedostane nic?“ nadnesl Masao Janoguči zamyšleně.

Stojí to za úvahu, snažil se Jimmy vnuknout Janogučimu. Je to minimální risk. Tak to zkus, modlil se Jimmy. Nečekal ale, že dostane odpověď, a ani na to netlačil. Janoguči mu to nikdy otevřeně neodsouhlasil, dokud projekt neschválí všichni v ISAS a možná i mimo institut. Spousta lidí měla na umělou inteligenci vsazeno a to na tom bylo to krásné – čím déle se totiž Japonci budou rozhodovat, tím déle si práci udrží, a když to vezmou, zůstane tu dalšího půl roku, než z něj sup dostane všechno, co sám zná, a pak minimálně dalších šest měsíců, než dokončí srovnání. Pokud se mu podaří program porazit, bude tu moct zůstat. V případě remízy třeba ISAS změní svoje pravidla a po analýze AI bude vždycky následovat zkušební období, což by zase potěšilo Peggy, protože by tím zaměstnanci získali čas navíc, a někteří by krom toho mohli i proti umělé inteligenci obstát. A když ho program porazí, pak se třeba opravdu vrátí do školy.

Masao Janoguči upřeně hleděl do upřímného, nevinného obličejě před sebou a najednou se zasmál. „Pane Quinne,“ zašeptal, nijak ve zlém, „váš důvtip je patrný.“ Jimmy zrudl, chycen při činu. „Nicméně jde o zajímavý návrh,“ řekl Janoguči, postavil se a odvedl Jimmyho ke dveřím. „Prosím, sepište mi to.“

5.

Cleveland, Ohio

srpen 2014 - květen 2015

Kdyby nebyl Emilio Sandoz po návratu z jihosúdánského uprchlického tábora do USA tak vykolejený, možná by se mu podařilo z prvního setkání se Sofií Mendesovou vyjít mnohem lépe. Takhle ho ale absolvoval dezorientovaný jet lagem a kulturním šokem a trvalo mu několik týdnů, než se naučil své reakce ve společnosti této ženy ovládat.

Během dvaceti hodin se přemístil z válečné zóny v Africkém rohu na příměstský univerzitní kampus Univerzity Johna Carrola v pěkné čtvrti starých udržovaných domků, kde děti křičely a pobíhaly, jenže se při tom smály, protože to byla hra – nebyly v šoku ani zoufalé ani vyhladovělé či vyděšené. Udivovalo ho, jak šokující pro něj tohle poznání bylo. Báł se i zahrad, a to v mnoha ohledech – děšila ho hlína černá jako kávová sedlina, to bohatství křovisek, letních květů a zdobných rostlin, to hýření hojností a deštěm...

Býval by si rád vzal pár dní volna, všechno už ale bylo domluvené předem. Druhý den po návratu se měl setkat se Sofií Mendesovou, a to v univerzitní restauraci, kde podávali pravou tureckou kávu – jak se později dozvěděl, tohle palivo potřebovala doplňovat v pravidelných intervalech. Emilio do kavárny přišel druhý den brzy ráno a posadil se dozadu, odkud viděl na vstupní dveře. Pomaloučku vstřebával smích a zábavné, prázdné rozhovory probíhající všude kolem něj, znovu si zvykal na angličtinu. I kdyby poslední tři roky nestrávil v terénu a předtím víc než deset let v semináři, cítil by se mezi těmito studenty jako

cizinec – mladíci v barevných, dokonale ušitých kabátech rozšiřujících ramena a zužujících boky, nádherné mladé dívky s vosím pasem oblečené ve světlých lesklých tkaninách barev pivoňkových květů a sorbetu. Fascinovalo ho, jak dokonale a pečlivě jsou tu všichni upravení: vlasy, jemné boty, dokonalé vůně. Pomyslel při tom na mělké hroby v Jižním Súdánu, ale podařilo se mu ovládnout hněv, jelikož mu bylo jasné, že je to z vyčerpání.

Do této přehlídky umělých rozkoší a nevlídné nálady mu Sofia Mendesová vstoupila naprosto odhodlaně. Jakmile ji zahlédl, bylo mu okamžitě jasné, že na tuhle ženu tady čeká; vzpomněl si na slova madridské tanečnice, která popisovala, jak má vypadat dokonalý španělský tanečník. „Hlava vzhůru, královské držení těla. Pas vysoko nad boky, paže *suavemente articuladas*. Hrudí,“ řekla s absurdní výstižností, jež ho tehdy rozesmála, „jak býčí rohy, ale *suave, no rígido*.“ Mendesová se nesla tak dokonale, že když se postavil, překvapilo ho, že měří sotva sto padesát centimetrů. Černé vlasy měla pevně stažené dozadu v klasickém stylu, na sobě měla prostou červenou hedvábnou halenku a černou sukni. Kontrast oproti studentům, co je obklopovali, se nedal přehlédnout.

Se zdviženým obočím k němu natáhla pravici a pak se ohlédla směrem k davu, jímž právě prošla. „Pěkné a zbytečné jako váza plná řezaných květin,“ poznamenala přesně a chladně.

Rázem dychtivost chlapců a krása děvčat nabyly pomíjivého rázu. Najednou viděl, kdo z nich špatně zestárne, co brzy ztratí tvar a kteří se vzdají své extravagance i snů o slávě. A vyděsilo ho, jak přesně ten obraz odpovídal jeho náladě, mrazivé jeho vlastní tvrdostí, i tou její.

Tohle byl na mnoho měsíců poslední kousek nezávazné konverzace mezi nimi. Setkávali se vždy dopoledne, třikrát do týdne. Sandoz měl vždycky pocit, že je nemilosrdně vyslýchán. Zjistil, že dokáže najednou zvládnout maximálně devadesát minut, poté měl na celý den dost. Nedokázal se pak soustředit ani na kurz základů latiny, ani na semináře lingvistiky, které měl během svého pobytu na univerzitě vyučovat. Nikdy mu nepopřála dobré ráno a nepovídala si s ním o ničem osobním. Prostě jen vklouzla na své místo, otevřela počítač a začala se ho vyptávat

na kroky, které používal při osvojování si nového jazyka, na triky, zvyky a metody, které používal téměř instinktivně, i na formálnější, akademické techniky, jež používal k analýze a porozumění jazyku v terénu za pochodu. Když se pokoušel jejich setkání protkat vtipy, odbočkami či veselými historkami, zírала na něj bez známky pobavení, dokud to nevzdal a neodpověděl jí na otázku.

Zdvořilosti u ní vyvolávaly přímo nepřátelství. Jednou jedinkrát, na samém začátku, vstal, když si sedala, a na její první žádost o informaci odpověděl složitou, ironickou úklonou hodnou Cesara Romera. „Dobré ráno, *señorita Mendes*. Jak se vám dnes daří? Líbí se vám dnešní počasí? Dala byste si ke kávě něco sladkého?“

Vzhlédla k němu, oči se jí zaleskly a přivřela je, a zatímco čekal, až maličko povolí a pozdraví ho jako člověk, potichu odvětila: „Hidalgovské španělské zdvořilosti jsou nevkusné.“ Chvilí počkala, aby zdůraznila nastalé ticho, a pak se zadívala na obrazovku svého počítače. „Pustíme se do práce.“

Tohle úplně stačilo, aby mu z mysli vymizela jungiánská představa o ní jako o dokonalé Španělce. Koncem měsíce už ji byl schopen vnímat jako lidskou bytost a začal odhadovat, co je asi zač. Byl si jistý, že angličtina není její mateřštinou. Gramatiku měla příliš dokonalou, dentály vyslovovala s náznakem šišlání a sykavky zase příliš výrazně. Navzdory jménu a vzhledu neměla ani hispánský, ani řecký přízvuk, nic nenasvědčovalo ani francouzštině či italštině nebo čemukoli jinému, co by dokázal identifikovat. Její soustředěnost na práci připisoval faktu, že byla placena od projektu: čím rychleji pracovala, tím víc vydělala. Tuto domněnku víceméně potvrdila, když ho jednou vyplísnila za to, že dorazil se zpožděním.

„Doktore Sandozi,“ řekla tenkrát, „otče“ mu neřekla nikdy, „vaši nadřazení platí za tuhle analýzu spoustu peněz. Připadá vám zábavné plýtvat jejich prostředky a mým časem?“

Pouze jedinkrát mu řekla něco o sobě, a to na konci sezení, po němž se cítil tak trapně, že se mu o tom dokonce jednou i zdálo, a když se probudil, při té vzpomínce se bolestně zašklebil. „Někdy to dělám tak,“

začal a naklonil se k ní přes stůl, aniž by si uvědomoval, jak to vyzní, „že začnu písničkami. Poskytnou mi takovou gramatickou kostru, kterou pak obalím masem. Písně plné touhy pro budoucí čas, písně plné lítosti pro čas minulý a písně o lásce pro čas přítomný.“

Když uslyšel, co právě řekl, zrudl jako rajče, čímž to ještě zhoršil. Ona se ale neurazila. Dokonce to vypadalo, že si vůbec nevšimla, že by jeho slova mohla mít nějaký skrytý význam. Místo toho to vypadalo, jako by ji překvapila nečekaná shoda náhod, a s pootevřenými ústy se zadívala ven z okna kavárny. „To je zajímavé,“ řekla, jako by jí dosud nic zajímavého neřekl, „dělám to také tak. Všiml jste si, že ukolébavky téměř vždycky používají rozkazovací způsob?“

Pak byl okamžik pryč a Emilio Sandoz za to děkoval Bohu.

Zatímco schůzky s Mendesovou ho vyčerpávaly a lehce deprimovaly, rovnováhu mu vracela výjimečná studentka kurzu latiny pro začátečnický. Anne Edwardsová táhlo na šedesát, jemné bílé vlasy měla stažené do francouzského copu, byla drobná, bystrá a ochotná čelit těm největším intelektuálním výzvám. Měla příjemný smích a v hodinách jej hojně používala.

Dva týdny po začátku kurzu si Anne počkala, až z učebny odejdou ostatní studenti. Emilio, zatímco si na stole rovnal svoje poznámky, k ní vzhlédl s tázavým pohledem.

„Pouští vás v noci z pokoje?“ zeptala se ho. „Nebo ti pěkní, jako jste vy, mají večerky, dokud nezačnou senilnět?“

Udělal gesto, jako by odklepával popel z neviditelné cigarety, a pozdvihl obočí. „Co tím myslíte?“

„No, říkala jsem si, že bych vám navrhla, že porušíme své sliby a utečeme do Mexika, kde si budeme celý víkend užívat, jenže mám moc *domácích úkolů*,“ prohlásila a poslední dvě slova vykřikla nahlas. „Protože ten hajzl profesor latiny si myslí, že se máme ablativ naučit o hodně dřív, než se sluší, alespoň podle mého skromného názoru, takže co kdybyste prostě jen v pátek večer přišel na večeri?“

Opřel se o opěradlo své židle a pohlédl na ni s neskrývaným obdivem. „Madam, jak bych mohl takové pozvání odmítnout?“ zeptal se jí. Pak se naklonil kupředu. „Bude tam i váš manžel?“

„Samozřejmě že sakra bude, ale je velice liberální a tolerantní,“ ubezpečila ho Anne s širokým úsměvem. „A chodí spát brzo.“

Dům Edwardových byla hranatá, rozumně vyhlížející stavba obklopená zahradou. V té se k Emiliově radosti mísily květiny s rajčaty, stonky dýní, rostl tu salát, papriky a byly tu i záhonky s mrkví. George Edwards si stáhl zahradnické rukavice, přivítal ho v předzahrádce a mávnutím ruky ho pozval dovnitř. Emilio si pomyslel, že působí dobrácky, asi má smysl pro humor a je vstřícný k lidem. Věkově byl zřejmě blízko Anne, vlasy měl bílé, ale byl až znepokojivě štíhlý – takovou postavu mívali lidé s HIV, s hypertyreózou nebo stárnoucí běžci. Běhání zřejmě bude tím nejpravděpodobnějším vysvětlením, muž působil dojmem, že je ve skvělé kondici. Emilio si s vnitřním úsměvem pomyslel, že takoví lidé určitě brzy spát nechodívají.

Anne připravovala večeři ve velké, prosvětlené kuchyni. Emilio vůni okamžitě poznal, ale chvílku mu trvalo, než pro ni našel ten správný název. Když si konečně vzpomněl, sesypal se na kuchyňskou židli a zakvílel: „*Díos mío, bacalaítos!*“

Anne se zasmála. „A také *asopao*. S *tostones*. A jako dezert dělám –“

„Zapomeňte na ty úkoly, moje drahá, a utečte se mnou!“ zaprosil Emilio.

„*Tembleque!*“ prohlásila triumfálně, se smíchem, ale potěšená, že se hostovi trefila do noty. „Menu mi pomáhala sestavit moje kamarádka z Portorika. Na západní straně města je skvělé *colmado*. Koupíte tam *yautía*, *batatas*, *yuca*, *amarillos* – co si jen můžete přát.“

„Nejspíš netušíte,“ řekl Emilio s vážnou tváří a rozzářenýma očima, „že v sedmnáctém století žil v Portoriku jistý heretik, který tvrdil, že Ježíš použil vůni *bacalaítos*, aby Lazara vzkřísil z mrtvých. Biskup ho nechal upálit u kůlu, udělali to ale až po večeři a dotyčný zemřel jako šťastný člověk.“

George se smíchem podal Sandozovi a Anne namražené mělké sklenky, na krémovém likéru se nesla čerstvá pěna. „Bacardi aňejo,“ vydechl Sandoz zbožně. George pozdvihl sklenku a připili si na Portoriko.

„Takže,“ začala Anne vážným hlasem, obočí zdvořile zdvižené, ztělesnění způsobnosti, nicméně připravena usrknout si svého nápoje, „jaké to je žít v celibátu?“

„Je to na pendrek,“ odpověděl Emilio s naprostou upřímností a Anne vybuchla smíchy. Podal jí kapesník, aby si mohla utřít nos, a aniž by čekal, až se vzpomátuje, postavil se a nasadil seriózní výraz, s nímž se chystal promluvit k pomyslnému davu stoupců abstinenciho programu. „Dobrý den. Jmenuji se Emilio, a i když si na to nevzpomínám, moje bezbranné vnitřní dítě bývalo závislé na sexu, proto se spoléhám na abstinenci a rozhodl jsem se odevzdat se Vyšší moci. Cosi vám kape z nosu.“

„Vystudovala jsem anatomii,“ prohlásila Anne naškrobeně a s důstojností, přičemž si ubrouskem otírala blůzu, „a mohu vám přesně vysvětlit mechanismus, díky němuž je možné vysmrkat to, co jsme právě vypili.“

„Ne abyste ji vzal za slovo,“ varoval ho George. „Je toho schopná. Uvažoval jste někdy o abstinenciho programu pro lidi, kteří moc mluví? Mohlo by se to jmenovat *On and On Anon*.“

„Bože,“ zasténala Anne. „Čím starší, tím lepší.“

„Myslíte vtipy, nebo manžely?“ zeptal se Emilio se vši nevinností.

A tak proběhl celý večer.

Když přišel na večeri příště, Anne ho přivítala u dveří, vzala mu obličej do dlaní, stoupla si na špičky a cudně ho políbila na čelo. „Při první návštěvě jsi tu byl hostem,“ oznámila mu a podívala se mu do očí. „Pak, můj drahý, ses stal členem rodiny. Svoje zatracené pivo si podej sám.“

Dlouhou, příjemnou procházku k Edwardovým podnikal od té doby minimálně jednou týdně. Někdy byl jediným hostem, často tu ale byli i jiní: studenti, přátelé, sousedé, zajímaví cizinci, které Anne či George někde potkali a přivedli si je domů. Rozhovory se točily kolem politiky, náboženství a baseballu, kolem válek v Keni a na Dálném východě a čehokoli, co Anne zaujalo. Večírky to byly nevázané a zábavné, a když hosté odcházeli do noci, ještě na sebe volali poslední vtipy. Ten

dům se pro něj stal jeskyní, domovem, kde je jezuita vítaný, může se tu uvolnit, odložit sutanu a může tu načerpat energii, místo aby ji ztrácel. Byl to první domov, který kdy Emilio Sandoz poznal.

Když seděli s Georgem na zastřešené verandě za domem a upíjeli za soumraku své drinky, Emilio se dozvěděl, že George je technik, jehož poslední místo byla práce na záchranných systémech pro podmořské těžební operace, ovšem za svoji životní kariéru pracoval s lecčím – od dřevěného logaritmického pravítka přes programy ILIAC IV a FORTRAN až po neuronové sítě, fotoniku a nanotechnologie. George byl v důchodu teprve krátce. V prvních týdnech svobody se pustil do oprav starého domu a dořešil všechny nedodělky. Pyšnil se tím, jak hladce fungují dřevěné okenní rámy, jak krásně má vyspárované pohledové cihly a uklizenou dílnu. Četl hromady knih, hltal je jako popcorn. Rozšířil zahradu, vybudoval pergolu a uklidil garáž. Pak se pokoušel užívat si klidu. Jenže se nudil k zbláznění.

„Chodíš běhat?“ zeptal se Sandoze s nadějí v hlase.

„Na škole jsem se věnoval orientačnímu běhu.“

„Dávej si pozor, drahoušku, snaží se tě zlákat. Tenhle starý prďola trénuje na maraton,“ řekla Anne a v očích se jí zračil obdiv, který z jejích jízlivých poznámek patrný nebyl. „Budeme mu muset vyměnit kolena, jestli s těmi nesmysly nepřestane. Na druhou stranu, jestli někde spadne do díry v rozkopané silnici, bude ze mě pěkně bohatá vdovička. Celý život věřím na pořádnou pojistku.“

Dozvěděl se, že Anne chodí na jeho kurzy proto, že celá léta používala latinu v medicínském prostředí a zajímal ji ten jazyk jako takový. Odjakživa chtěla být lékařkou, ale neodvážila se vystudovat medicínu ze strachu z biochemie, tak se stala biologickou antropoložkou. Když dokončila doktorát, našla si práci v Clevelandu a vyučovala topografickou anatomii na univerzitě Case Western Reserve. Ani léta práce se studenty medicíny v anatomické laboratoři ji nedokázala připravit o obdiv k lékařství, a tak se ve čtyřiceti rozhodla vrátit do školy, k záchranářství, což byl obor vyžadující toleranci vůči chaosu a funkční znalosti všeho, od neurochirurgie po dermatologii.